
bij Jaarverslaggeving

dr. Peter Epe RA
drs. Wim Koetzier

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers

Begrippen Jaarverslaggeving

dr. Peter Epe RA
drs. Wim Koetzier

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers Groningen/Amsterdam
Omslagillustratie: iStockPhoto

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan: Noordhoff Uitgevers bv,
Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

0 1 2 3 4 5 / 15 14 13 12 11

© 2011 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

NUR 786

ISBN (ebook) 978-90-01-84838-5

ISBN 978-90-01-81404-5

Inleiding

Het boek *Jaarverslaggeving* van dr. P. Epe en drs. W. Koetzier is het complete standaardwerk voor de studie in externe verslaggeving op hbo/wo-niveau. Deze samenvatting/begrippenlijst geeft een overzicht van de belangrijkste begrippen per hoofdstuk/paragraaf uit de 6^e druk (ISBN 978-90-01-79778-2). De begrippenlijst/samenvatting is gemaakt om het studeren van de student in dit vakgebied te vereenvoudigen. De student krijgt op deze manier een overzicht in hoofdlijnen. In deze samenvatting wordt verwezen naar het boek *Jaarverslaggeving*, voor het juiste begrip en context is het hoofdboek onontbeerlijk. Per (sub)paragraaf zijn de definities en waar relevant opsommingen en formules weergegeven zodat de kern van die paragraaf duidelijk is en een kapstok is voor verdere studie. De student kan het optimaal opzetten voor het herhalen van de kern van de stof. Met veel dank aan Imara Dorrestein voor het opzetten van de structuur van deze begrippenlijst/samenvatting.

Dr. Peter Epe
Drs. Wim Koetzier

Inhoudsopgave

1	Externe verslaggeving: relaties met andere vakgebieden en ontwikkeling	9
1.1.1	Doelstellingen en belanghebbenden	9
1.1.2	Interne en externe informatieverschaffing	9
1.1.3	Samenhang met andere vakgebieden	10
1.2	Externe jaarrekening	10
1.2.1	Balans en resultatenrekening	10
1.2.2	Verband tussen de balans en de resultatenrekening	11
1.2.3	Rentabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit	11
1.3	Ontwikkeling van externe verslaggeving	12
1.4.1	Functies van de jaarrekening	12
1.4.2	Kwaliteitskenmerken van de jaarrekening	13
1.5	Creative accounting	13
1.6	Wettenschappelijk onderzoek op het terrein van de externe verslaggeving	14
2	Waarde en winst	15
2.1.1	Grondslagen van het economisch waardebegrip	15
2.1.2	Relevantie en betrouwbaarheid	15
2.2.1	Grondslag van het boekhoudkundig waardebegrip	16
2.2.2	Relevantie en betrouwbaarheid	16
2.3	Economisch versus boekhoudkundig waardebegrip	16
2.4.1	Ontwikkeling binnen het boekhoudkundig waardebegrip	16
2.4.2	Economic value added versus winst	17
3	Basisprincipes van de boekhoudkundige waarde- en winstbepaling	18
3.1.1	Toerekeningsbeginsel of accrual principle	18
3.1.2	Realisatieprincipe	18
3.1.3	Matchingprincipe	18
3.2	Continuïteit	19
3.3	Bestendigheid of stelselmatigheid	19
3.4	Voorzichtigheid een omstreden uitgangspunt	19
4	Regelgevers en toezichthouders	20
4.1	Institutionele kader van de externe verslaggeving	20
4.2.1	International accounting standards board	21
4.2.2	Nederlandse wetgever	22
4.3.1	Accountant	23
4.3.2	Autoriteit Financiële Markten	23
4.3.3	Ondernemingskamer	23
5	Regelgeving: materiële en formele aspecten van de publicatieplicht	24
5.2	Onderdelen van het jaarrapport	24
5.2.1	Jaarrekening	24
5.2.2	Jaarverslag	24
5.2.3	Overige gegevens	24
5.3.1	Wettelijke bepalingen	24
5.4.1	Deponering	25
5.4.2	Bevoegde organen	26
5.4.3	Termijnen	26
5.4.4	Sancties	26
5.5	Accountantscontrole	27
5.6.1	Materialiteit	27
5.6.2	Toelichting	27
5.6.3	Gebeurtenissen na balansdatum	27
5.6.4	Schattingwijzigingen en stelselwijzigingen	28
6	Vaste activa	29
6.1	Indeling en vorm van de balans	29
6.2.1	Inleiding immateriële vaste activa	30
6.2.2	Kosten van onderzoek en ontwikkeling	30
6.2.3	Kosten van concessies, vergunningen en dergelijke	30
6.2.4	Kosten van goodwill	31
6.2.5	Overige immateriële vaste activa	31
6.2.6	Waarderingsgrondslagen immateriële vaste activa	32
6.3	Materiële vaste activa	32
6.3.1	Begripsbepaling en rubricering	32
6.3.3	Afschrijvingen en theoretische benadering	33
6.3.4	Standaardafschrijvingsmethoden	33
6.3.5	Invloed van een ideaalcomplex op de afschrijvingen	33
6.3.6	Regelgeving inzake afschrijvingen	33
6.3.7	Gebeurtenissen na aanschaf	33
6.3.8	Waarderingsgrondslag	34
6.4	Financiële vaste activa	34

7 Vlottende activa 36

- 7.1 Begripsbepaling en rubricering 36
- 7.2.1 Soorten voorraden 36
- 7.2.2 In de voorraad te activeren kosten 37
- 7.2.3 Absorption costing versus direct costing 37
- 7.2.4 Waarderingsgrondslag van voorraden 37
- 7.3 Langlopende werken 38
- 7.4.1 Vorderingen 38
- 7.4.2 Effecten 38
- 7.4.3 Liquide middelen 38

8 Eigen vermogen 39

- 8.1 Inleiding rubricering eigen vermogen 39
- 8.2.1 Kapitaalbegrippen 39
- 8.2.2 Inkoop van eigen aandelen 40
- 8.2.3 Verstrekking van personeelsopties 41
- 8.3.1 Herwaarderingsreserves 42
- 8.3.2 Andere wettelijke reserves 42
- 8.3.3 Statutaire reserves 42
- 8.3.4 Overige reserves 43
- 8.3.5 Niet-verdeelde reserves 43
- 8.4 Gebonden en vrij eigen vermogen 43

9 Vreemd vermogen 44

- 9.1 Begripsbepaling en onderverdeling 44
- 9.2.1 Karakter van voorzieningen 44
- 9.2.2 Regelgeving inzake voorzieningen 45
- 9.3.1 Voorziening voor risico's uit claims, geschillen en rechtsgedingen 45
- 9.3.2 Voorziening voor milieurisico's 45
- 9.3.3 Voorzieningen voor pensioenverplichtingen en vervroegd uittreden van personeel 46
- 9.3.4 Voorzieningen voor activa 47
- 9.3.5 Voorziening voor reorganisatie 47
- 9.3.6 Voorziening voor assurantie eigen risico 47
- 9.4.1 Rubricering en waardering 47
- 9.4.2 Bijzondere leningsvoorwaarden 47
- 9.5.1 Voorwaardelijke verplichtingen 48
- 9.5.2 Pro memorie-verplichtingen 48

10 Resultatenrekening 49

- 10.1 Keuzemogelijkheden bij de opstelling van de resultatenrekening 49
- 10.2.1 Categorische resultatenrekening 49
- 10.2.2 Functionele resultatenrekening 50
- 10.3.1 Segmentatie 50
- 10.4 Gewone, bijzondere en buitengewone resultaten 50
- 10.5 Rechtstreekse vermogensmutaties 51
- 10.6 Verwerking van langlopende werken in de resultatenrekening 51
- 10.6.1 Completed contract method 51
- 10.6.2 Percentage of completion method 52
- 10.7 Toegevoegde waarde 52

11 Kasstroomoverzicht 53

- 11.1 Belang en status van kasstroomoverzichten 53
- 11.2 Rubricering van het kasstroomoverzicht 53
- 11.3 Voorbeeld van een kasstroomoverzicht 54

12 Instandhoudingsdoelstellingen en waarderingsgrondslagen 55

- 12.1.1 Instandhoudingsdoelstelling 55
- 12.1.2 Waardering van de materiële activa 56
- 12.2 Regelgeving inzake winstbepalingsstelsels 56
- 12.3 Introductie van het centrale voorbeeld 56

13 Historischekostenstelsel 57

- 13.1 Toepassing van historische kosten op de vaste activa 57
- 13.2.1 FIFO 57
- 13.2.2 Gemiddelde inkoopprijs 57
- 13.2.3 LIFO 57
- 13.2.4 IJzerenvoorraadstelsel 58
- 13.3 Vermogensbepaling 58
- 13.4 Prijsdaling 58
- 13.5 Regelgeving inzake historische kosten 58

14 Vervangingswaardestelsel 60

- 14.1 Essentie van het vervangingswaardestelsel 60
- 14.2 Bepalen van de vervangingswaarde 60
- 14.3.1 Theoretische achtergrond 60
- 14.3.2 Inhaalafschrijvingen 61
- 14.3.3 Speculatieresultaten 61
- 14.3.4 Diversiteitsverschijnsel 61
- 14.3.5 Bezwaren vanuit de praktijk 61
- 14.4 Financieringsvariant 61
- 14.5 Regelgeving inzake het vervangingswaardestelsel 62
- 14.6 Toepassing van het vervangingswaardestelsel in de praktijk 62

15 Overige winstbepalingsstelsels 63

- 15.1.1 Modern nominalisme: de Nederlandse invulling 63
- 15.1.2 Amerikaanse invulling 63
- 15.2 Stelsel-Bakker 64
- 15.3 General price-level accounting 64

16 Kapitaalbelangen 65

- 16.1 Inleiding waarderingsgrondslagen 65
 - 16.1.1 Aanschafprijs 65
 - 16.1.2 Actuele waarde 65
 - 16.1.3 Reële waarde 66
 - 16.1.4 Nettovermogenswaarde 66
 - 16.1.5 Equitymethode 66
- 16.2 Onderlinge leveranties 67
- 16.3 Ad 1 Subsidiaries 67
- 16.3 Ad 2 Associates 67
- 16.3 Ad 3 Financial assets 67
- 16.4.1 Dochtermaatschappij, deelneming en belegging 68
- 16.4.3 Fiscale waardering van deelnemingen 69
- 16.5 Wettelijke reserve deelnemingen 69
- 16.6.1 Gekochte goodwill begripsbepaling 70
- 16.6.2 Positieve goodwill 70
- 16.6.3 Negatieve goodwill 70
- 16.7 Informatieverschaffing 71

17 Consolidatie 72

- 17.1 Enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening 72
- 17.2 Regelgeving inzake consolidatie 72
 - 17.2.1 Regelgeving van de IASB 72
 - 17.2.2 Regelgeving van de wet en de RJ 72
- 17.3.1 Geconsolideerde balans als mix van waarden 73
- 17.3.2 Aansluiting tussen enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening 74
- 17.3.3 Onderlinge leveranties 74
- 17.4 Consolidatie van niet-100%-kapitaalbelangen 74
- 17.5 Omgekeerde overnames 75

18 Vreemde valuta 76

- 18.1 Valutarisico 76
- 18.2.1 Afgewikkelde transacties 76
- 18.2.2 Niet-afgewikkelde transacties 76
- 18.3 Afdekking van valutarisico's 77
- 18.4.1 Wijze van bedrijfsuitoefening 77
- 18.4.2 Gelijke functionele valuta 'temporal principle' 78
- 18.4.3 Verschillende functionele valuta's 'closing-rate method' 78
- 18.4.4 Hyperinflatie 79
- 18.4.6 Toepassing in de praktijk 79

19 Winstbelasting 80

- 19.1 en 19.2 Inleiding winstbepaling 80
- 19.3.1 Voorziening latente belastingverplichtingen 81
- 19.3.2 Permanente component in tijdelijke verschillen 82
 - 19.4.1 Definitieve verschillen onderdruk en overdruk 82
 - 19.4.2 Toepassing van het vervangingswaardestelsel 83
- 19.5 Latente belastingen in het kader van een overname 83
- 19.6 Waarderingsgrondslag 83
- 19.7 Wijziging belastingtarief 83
- 19.8 Resultaatbenadering versus balansbenadering 83
- 19.9 Naamgeving voorziening voor latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen 84

1

Externe verslaggeving: relaties met andere vakgebieden en ontwikkeling

1.1.1 Doelstellingen en belanghebbenden

Organisatie	Een samenwerkingsverband van mensen en middelen dat is gericht op het realiseren van bepaalde doelstellingen.
Doelstellingen	Het behalen van winst, het verkrijgen van een bepaalde marktpositie, het leveren van een bijdrage aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheden.
Belanghebbenden	Leiding van de organisatie en haar overige werknemers, de eigenaren van de organisatie (aandeelhouders), andere feitelijke en potentiële vermogenverschaffers (banken), afnemers en leveranciers, de overheid, vakbonden.

1.1.2 Interne en externe informatieverschaffing

Interne informatieverschaffing	Deze is gericht op de informatiebehoefte van de leiding voor het nemen van beslissingen en het beheren van het bedrijfsproces. Dit is het terrein van management accounting of interne berichtgeving. Er zijn hierbij geen wettelijke regels van toepassing.
Externe informatieverschaffing	Deze is gericht op de informatiebehoefte van derden (de belanghebbenden, op uitzondering van de leiding) voor hun oordeelsvorming en/of besluitvorming ten aanzien van de organisatie. De informatie is mede bedoeld om verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid. Deze vorm betreft het terrein van de financial accounting of de externe verslaggeving. Er zijn hierbij wettelijke regels van toepassing

VERSCHILLEN TUSSEN INTERNE EN EXTERNE INFORMATIEVERSCHAFFING:

	Intern	Extern
Wettelijke voorschriften	nee	ja
Frequentie	vrijwel doorlopend	periodiek
Detailering	zeer gedetailleerd	meer globaal
Tijdstip van berichtgeving	vrij snel na eind periode	later
Mogelijke neiging tot creative acc.	nee	ja

1.1.3 Samenhang met andere vakgebieden

Er zijn drie soorten jaarrekeningen:

- Interne jaarrekening; ten behoeve van de leiding
- Externe jaarrekening; ten behoeve van de externe belanghebbenden
- Fiscale jaarrekening; ten behoeven van de fiscus

◆ Zie figuur 1.1 op blz. 19 voor de samenhang tussen financial accounting en andere vakgebieden.

1.2 Externe jaarrekening

Externe jaarrekening Deze bestaat uit de balans en de winst-en-verliesrekening (resultatenrekening) en de op beide stukken betrekking hebbende toelichting.

1.2.1 Balans en resultatenrekening

Balans	Een momentopname van de waarde van de activa en de passiva van de onderneming.
Resultatenrekening	Ook wel winst-en-verliesrekening. Dit is een overzicht van de opbrengsten en de kosten in een bepaalde periode en geeft voor diezelfde periode het resultaat weer.
Vaste activa	Vermogen geïnvesteerd in vaste activa komt in de regel pas op lange termijn weer in geldvorm vrij, bijvoorbeeld gebouwen.
Vlottende activa	Dit vermogen komt in de regel op korte termijn vrij, bijvoorbeeld voorraden.
Eigen vermogen	Ook wel permanent vermogen, risicodragend vermogen of ondernemend vermogen. Dit vermogen is verschaft door de eigenaren en staat voor onbepaalde tijd ter beschikking van de onderneming.
Vreemd vermogen	Ook wel risicomijdend vermogen of niet-ondernemend vermogen. Het is het vermogen dat ter beschikking is gesteld door schuldeisers.
Vorzieningen	Verplichtingen waarvan de omvang en/of het tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar wel redelijkerwijs in te schatten. Deze post valt onder het vreemd vermogen.
Materiële activa	Duurzame productiemiddelen en voorraden die moeten worden vertaald in geld.
Monetaire posten	Vorderingen en liquide middelen (activa) of schulden en voorzieningen (passiva).

◆ Voor een voorbeeld van een balans: zie blz. 22.

◆ Voor een voorbeeld van een winst-en-verliesrekening: zie blz. 23.

1.2.2 Verband tussen de balans en de resultatenrekening

◆ Voor het verband tussen de balans en de resultatenrekening: zie voorbeeld 1.1 op blz. 23.

Vermogensvergelijking	Dit is een andere manier, in plaats van via de resultatenrekening, om de winst te berekenen. Je vergelijkt het eigen vermogen van de eerste periode met het eigen vermogen van de volgende periode.
Kapitaalstorting	Dit is een toename van het eigen vermogen die niet als winst valt aan te merken.
Kapitaalonttrekking	Dit is een afname van het eigen vermogen dat geen verlies is. $\frac{\text{Eigen vermogen einde periode} - \text{Eigen vermogen begin periode} - \text{Vermogenstoename}}{\text{Kapitaalstortingen (-)} - \text{Kapitaalonttrekkingen (+)}} \times 100\%$
Rechtstreekse vermogensmutaties	Mutaties in het eigen vermogen die niet via de resultatenrekening lopen.

1.2.3 Rentabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit

Rentabiliteit	<p>Als het resultaat wordt gerelateerd aan het vermogen waarmee dat resultaat is behaald.</p> <ul style="list-style-type: none"> • RTV: $\frac{\text{totale vermogensopbrengst (winst voor aftrek interest en belasting)}}{\text{gemiddeld totaal vermogen}} \times 100\%$ <p>Deze rentabiliteit dient ter beoordeling van de winstgevendheid van het transformatieproces.</p> <ul style="list-style-type: none"> • REV: $\frac{\text{nettowinst (winst na aftrek interest en belasting)}}{\text{gemiddeld eigen vermogen}} \times 100\%$ <p>Deze kan ook berekend worden vóór de aftrek van de belasting. Dit wordt dan in de noemer opgenomen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • RVV: $\frac{\text{rentelasten}}{\text{gemiddeld vreemd vermogen}} \times 100\%$
Solvabiliteit	<p>Dit is de mate waarin de onderneming in staat is aan haar verplichtingen jegens de schuldeisers te voldoen. Hoe groter het eigen vermogen, des te beter de solvabiliteit.</p> $\frac{\text{eigen vermogen}}{\text{totale vermogen}} \times 100\%$
Achtergestelde lening	Lening waarop pas afgelost wordt als aan de verplichtingen ten opzichte van de overige schuldeisers voldaan is.
Garantievermogen	Achtergestelde leningen bijvoorbeeld, die bij het eigen vermogen worden opgeteld, aangezien zij voor overige schuldeisers een buffer zijn.
Liquiditeit	Deze geeft de mate aan waarin de onderneming in staat is aan haar lopende betalingsverplichtingen te voldoen.

Dynamische liquiditeit	Een prognose van de verwachte ontvangsten en uitgaven voor de komende periode. Dit is de beste beoordelingsmethode voor de liquiditeit.
Statische liquiditeit	Een liquiditeitsbegroting wordt bij externe verslaggeving niet verstrekt. Daarnaast kan de liquiditeit bepaald worden door middel van kengetallen, zoals de current ratio.
Current ratio	Deze moet minimaal 1,5 à 2 zijn. De cijfers geven echter enkel een momentopname weer, vandaar dat het erg lastig is een algemene norm voor te geven. $\frac{\text{vlottende activa}}{\text{kortlopende verplichtingen}}$
Window dressing	Op het laatste moment aanpassingen maken, zodat de jaarrekening er rooskleuriger uit komt te zien. Bijvoorbeeld: enkele kortlopende schulden aflossen voordat de current ratio berekend wordt.

1.3 Ontwikkeling van externe verslaggeving

In de middeleeuwen waren het vooral de Italiaanse handelshuizen die het economisch beleid bepaalden. Een eeuw later heeft onder anderen de Nederlander Simon Steven een belangrijke bijdrage geleverd aan de internationale verspreiding van het boekhouden. Pas met de opkomst van de moderne ondernemingsvormen nam de behoefte aan externe verslaggeving écht toe. Vervolgens werd door de industriële revolutie een sterke verandering in ondernemingsvorm kenbaar, waardoor er in 1928 de publicatieplicht van beurs-nv's wettelijk werd verankerd. Even na die verankering ontstond de beroepsgroep accountants.

Voornamelijk door de hyperinflatie in Duitsland, net na de Eerste Wereldoorlog, is de theorievorming over winstbepaling scherp bekeken en verbeterd. Hier kwamen onder anderen het voorraadstelsel (Schmalenback) en het vervangingswaardestelsel (Schmidt) uit voort.

Na de Tweede Wereldoorlog valt een 'vermaatschappelijking' van de onderneming te constateren. Gedurende deze jaren worden bijvoorbeeld de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) en de Wet op de Jaarrekening van Ondernemingen (WJO) opgericht.

Harmonisatie	Het ondernemingsrecht wordt in Europees verband geharmoniseerd via richtlijnen.
Vierde EG-richtlijn	Deze bevat met name regels voor de rubricering en presentatie van de posten in de enkelvoudige (of vennootschappelijke) jaarrekening. Deze aanpassing vond plaats in 1984.
Zevende EG-richtlijn	Deze richtlijn geeft regels voor de geconsolideerde jaarrekening. Deze aanpassing vond plaats in 1988.

1.4.1 Functies van de jaarrekening

Bezitsmodel	Hierbij is er geen scheiding tussen leiding en eigendom. Meestal geen externe jaarrekening, enkel de fiscale jaarrekening. Het doel is voornamelijk het vergroten van het kapitaal van de ondernemer. Enkel de ondernemer en de fiscus zijn belanghebbenden.
Het klassieke of gesloten model	Scheiding tussen leiding en eigendom. De belanghebbenden zijn de fiscus, de kapitaalverschaffer en de kapitaalbeheerder. Centraal staat de functie van de jaarrekening/de verantwoordingsfunctie ten behoeve van de kapitaalverschaffers.

Het moderne of open model Hierin wordt de onderneming gezien als een coalitie van meerdere partijen, zoals: kapitaalverschaffers, kapitaalbeheerders, werknemers, vakbonden, overheid, potentiële beleggers en publiek. Naast de verantwoordingsfunctie heeft de jaarrekening hier een informatie- of beslissingsondersteunende functie ten behoeve van de overige externe belanghebbenden. Daarnaast is vanaf 1999 de Wet Milieuverlaggeving in werking getreden, waardoor bedrijven met een grote milieubelasting of met bijzondere milieurisico's verplicht zijn tot het uitbrengen van een milieuverlag.

1.4.2 Kwaliteitskenmerken van de jaarrekening

- **Begrijpelijkheid:** voor nadere toelichting van dit begrip: zie blz. 32.
- **Relevantie:** voor nadere toelichting van dit begrip: zie blz. 32.
- **Betrouwbaarheid:** voor nadere toelichting van dit begrip: zie blz. 32.
- **Vergelijkbaarheid (door middel van tijds- of bedrijfsvergelijking):** voor nadere toelichting van dit begrip: zie blz. 33.

1.5 Creative accounting

Creative accounting

Ook wel 'cooking the books' genoemd. Dit is de keuze van de ondernemingsleiding voor bepaalde verslaggevingsalternatieven, of acties die de winst beïnvloeden, om specifieke doelstellingen te realiseren. Creative accounting ontleent in de eerste plaats zijn bestaansmogelijkheid aan het feit dat bij de winstbepaling allerlei schattingen gemaakt dienen te worden, welke per definitie subjectief zijn en ruimte bieden voor een optimistische of pessimistische invulling. In de tweede plaats geven wet- en regelgeving vaak de vrijheid om een transactie of gebeurtenis op verschillende manieren te verwerken.

Vormen van creative accounting:

- Opwaarts bijstellen van de winst
- Neerwaarts bijstellen van de winst
- Winstegaliseratie (**income smoothing**)
- 'Taking a bath'-strategie

Winst-egaliseratie Het egaliseren van de winst, met als voordeel dat veel beleggers waarde hechte aan een stabiele winstontwikkeling.

➡ Zie figuur 1.2 op blz. 34.

'Taking a bath'-strategie Het verlies (wanneer er verlies wordt geleden) nóg groter maken, zodat het volgende jaar positiever lijkt.

➡ Zie figuur 1.3 op blz. 35.

Winststuring Een 'neutrale' benaming voor creative accounting.

Earnings management Een andere 'neutrale' benaming voor creative accounting. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen het werkelijk winstperspectief en het informatieperspectief. Vanuit het eerste perspectief is earnings management laakbaar, vanuit het informatieperspectief hoeft dit niet het geval te zijn.

Stelselwijziging Overstappen van het ene naar het andere verslaggevingsalternatief, om zo een aanpassing van de winst te bereiken.

1.6 **Wetenschappelijk onderzoek op het terrein van de externe verslaggeving**

Normatief onderzoek	Tot aan de jaren zeventig van de vorige eeuw was er voornamelijk sprake van deze vorm van onderzoek. Hiermee wilde de onderzoekers met hun publicaties aanwijzingen geven aan de praktijk om de kwaliteit van de externe verslaggeving te verbeteren.
Deductie	Door uit te gaan van een als waar aangenomen veronderstelling wordt door middel van logisch redeneren tot conclusies gekomen.
Beschrijvend of empirisch onderzoek	Tegenhanger van de normatieve richting. Hierbij is het doel van de onderzoekers niet om aan de praktijk voor te schrijven hoe die de externe verslaggeving moet vormgeven, maar om de verslaggevingspraktijk te verklaren en te voorspellen.
Positive accounting theory	Deze gaat ervan uit dat de ondernemingsleiding haar eigen doeleinden probeert te realiseren door middel van de externe verslaggeving.
Inductie	Er wordt geprobeerd uit observaties van de werkelijkheid algemene regels af te leiden.